

MIRAVET: UNS TOPÒNIMS DEL SEGLE XVII

Montserrat LLAURADÓ MAS

OBJECTIUS I PLA DE TREBALL

El propòsit que mou aquest treball: deixar constància de la permanència o de la desaparició d'una sèrie de topònims documentats el s. XVII. Els passos que he seguit han estat els següents:

1. Buidat de les fonts documentals.
2. Comprovació de la pervivència o desaparició dels topònims, mitjançant:
  - 2.1. Informació personal directa —enquestes.
  - 2.2. Situació dels topònims localitzables, al mapa.

FONTS DOCUMENTALS

Capbreu de Miravet, 1606 (D1). Archivo Histórico Nacional. San Juan de Jerusalén. Bailia de Miravet. Libro n. 160, f.f. 2v-33v.

Carta de població, 1623 (D2). Dins: ORTEGA PÉREZ, P.: *La orden de San Juan de Jerusalén y Miravet (Primera mitad del s. XVII)*.

Confessions particulars del capbreu de 1659 (D3) Dins: ORTEGA PÉREZ, P.: *El capbreu de Miravet de 1659: Aspectos económicos y sociales*.

Memoria de las rentas que tiene el Senyor Castellan de Amposta en la Baylia de Mirauete (D4). Dins: ORTEGA PÉREZ, P.: *Miravet i el castell segons un document del segle XVII*.

Lletres de comissió per a una causa de contratos (1738-1744) (D5). Arxiu de la Corona d'Aragó. San Juan de Jerusalén. N. 189

Altres lletres citatories als regidors de Miravet (1753) (D6). Arxiu de la Corona d'Aragó. San Juan de Jerusalén.

INFORMANTS

Les enquestes han estat realitzades a Miravet, els mesos de juliol i setembre. Els informants han estat:

JOSEP MARSAL VIVES, 67 anys. Pagès. Els seus pares eren de L'Ametlla però va néixer a Miravet i està casat amb una miravetana. Actualment viu a les Illetes. Ha col·laborat molt pacientment i ha estat ell qui m'ha facilitat l'entrevista amb l'altre informant.

JOSEP PAPASSEIT BORRELL, 78 anys. Ha fet de pagès, de llaguter i de venedor de gerres.

LA INFORMACIÓ CARTOGRÀFICA

El primer mapa de terme amb què vaig comptar va ser el de l'exèrcit: *Servicio Cartográfico del Ejército. Cartografía Militar de España: Mora de Ebro* Hoja n. 32 - 18 (471)

En una primera visita a l'Ajuntament de Miravet em van proporcionar una fotocòpia d'un mapa militar una mica més detallat.

El tercer pas fou la consulta del Cadastre de Rústica de Miravet, guardat a l'Ajuntament. Amb l'ajuda de la informació que en vaig extreure, he pogut confectionar un mapa de les partides a partir d'una còpia de les fotos aèries, amb les parcel·les marcades.

LOCALITZACIÓ DELS TOPÒNIMS DOCUMENTATS

He localitzat aquells topònims sobre els quals he assolit suficienta informació per tal de situar-los. Donat que no sé amb seguretat els límits de cada partida, em limito a fer constar el seu nom en el lloc on la informació obtinguda em permet de situar-los.

Només en aquells casos en què el topònim del s. XVII coincideix amb l'actual, em permeto de perfilar-ne els límits ara vigents.

ÍNDIX DE TOPÒNIMS

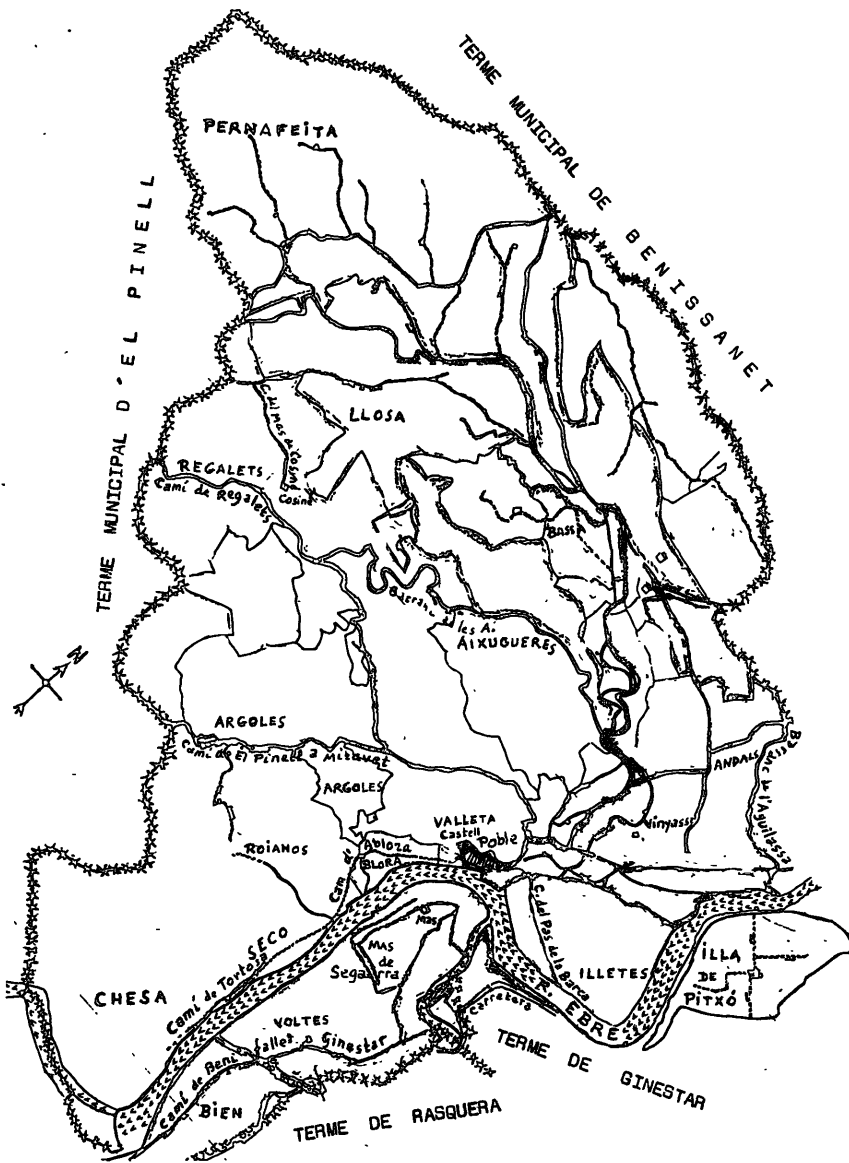
Presento, ara, la llista de topònims documentats. En cada un faig constar, en primer lloc, l'abreviatura referent al document en el qual ha aparegut i, tot seguit, les dades donades pels informants. Els noms dels informants també apareixen abreujats: J.M. per Josep Marsal i J.P. per Josep Papasseit. Per tal de fer constar, més fidelment, les dades aportades pels informants, he transcrit literalment tot el que em van dir. Aquesta informació, paral·lela la pronunciació del topònim i a la seva senyalització en el mapa, l'he inclosa entre cometes.

Illa d'ABET

«Damunt Secho (...) Et cum ila de Abet» (D1)

«...partida vulgo dicta de Secho terminattam cum la illa de Abet...» (D1)

J.M.: «Ara ja no existeix. Ara queda inclosa a la partida de Blora. Lo riu va formar una illa que no tenia amo, se'n va apoderar un i la va vendre a trossos als mateixos veïns de les Blores. Estava situada entre la Creu i el poble, entre el castell i 'ls Sechos, davant el Mas de Segarra, hi havia lo molí de blat».

TERME MUNICIPAL DE MIRAVET

ABEURADOR: *lo abeurador de Mercader* (D1)

J.M.: «Quan s'acaba Seco, que entra Chesa, hi ha l'Abeurador —hi ha una cova—. Hi passa el riu i l'aigua està molt clara (...) Li deien l'abeurador perquè tot lo ganado passava entre la muntanya i el riu i havien de beure per força».

J.P.: «Cap allà baix a Secos. És un punt que allí es veu que hi devien abeurar els ramats. Al mateix final de Secos.»

AGUILASSA, *barranch de*

«... e fins al barranch de Aguilassa, que es fins al terme de Benissanet» (D1)

J.M.: «Barranquet de Lligallo».

ABLORA, *lo camí de*

«y tot camí de Tortosa fins a un portell de roca que ix en vista de la Creu de Ablora, que està en lo camí de Ablora» (D1).

J.M.: «Carrelada de bestiar, ara no s'hi passa».

J.P.: «Primer ve la Costa de Riago, devall del poble mateix, i, tot seguit, comença lo camí de les Blores»

ABLORA ALS GUIXAS, *partida de*

«in partida vulgo dicta de Ablora als Guixas terminattam cum Camino Publico et cum hereditate Antony de la Castellana...» (D1)

J.M.: «L'Ablora dels Guixers. Al mateix costat del barranc de Negrer està la Guixera. Toca a la Cova Alta; quan s'acaba la muntanya, a baix hi ha la guixera.»

J.P.: «Al final del Barranc del Negrer hi havia la Guixera que subministrava el poble.»

ABLORA, *la creu de*

«... y tot lo camí de Tortosa fins a un portell de roca que ix en vista de la Creu de Ablora, que esta en lo camí de Ablora»

J.M.: «La Creu de Blora. A la punta del barranc de Negrer, allí on desemboca.»

ALBASTA, *la*

«..., e les Sorts del çens, que affronte ab (...), e ab la Albasta de Pere Pegueroles» (D1)

J.M.: «Es a l'altra banda de riu, quan s'acaba la illa.»

J.P.: «Dins lo terme de Ginestar, al costat de la Tallada».

ALCUDIA, *la*

«... y en particular la Isla situada devant la heredad anomenada la Alcudia» (D6)

«el oliuar dicho la Alcudia, que confronta con heredad y senya del prior de Miravet, con el rio Hebro, con el camino que va a Benissanet y heras de sigar» (D2)

«...y l'altra nomenada la Alcudia, (...), les quals affronte ab lo riu Ebro y ab lo camí de Mora y ab les eres del señor» (D1)

«... in parte vulgo dicta la Alcudia (...) terminattam cun hereditate dicti domi Castellani Amposte et cum flumine Yberis...» (D1)

«... tiene un oliuar la senyoria que llaman la Alcudia» (D4)

J.M.: «L'Alcúdia. Actualment no hi passa el riu perquè les Illes l'han tancat».

J.P.: «Aquí a la vora del poble. Sortint del poble cap a Móra, a la dreta».

ALMOJA, *carrer* (D3)

ALT, *la migana de*

«..., e les Sorts el cenç, que affronte ..., e de altra part ab la migana appellada la migana de Alt de dita Universitat de dit lloch de Miravet,...» (D1)

ARRIBA, *la mijana de*

«...en la partida dicha la Punta, que affrenta con la mijana de Arriba, con el rio Hebro...» (D2)

«...en la partida dicha del Quart, plantada de moreras y tierra blanca, que confronta con la mijana de Arriba...» (D2)

BADIA VELLA, *carrer de la* (D3)

BALESTAR, *heredad del*

«la heredad dicha del Balestar, tierra blanca que afrenta con el camino que va a Benissanet...» (D2)

BALLESTAR, *lo*

«...una altra heretat nomenada lo Ballestar, terra campa ab algunes olives, la qual affronte ab lo camí de Mora ...» (D1)

J.M.: «Lo Ballestar: nom d'una societat recreativa. Al costat de l'Alcúdia, on ara hi ha el casal».

J.P.: «Es això de Sotorres, que diem, al costat de la Vinyassa. Lo Ballestar és la Vinyassa, és la mateixa finca».

BANC, *carrer del* (D3)

BASTELLAR, *al*

«... y tambien una heredad llamada al Bastellar...» (D4)

BARRANCH

barranch del Castell (D1); lo barranch de la Torreta (D1); barranch de Valleposa (D1).

BENISSANET, *camino de*

«el oliuar dicho la Alcudia, que confronta con heredad y senya del prior de Miravet, con el rio Hebro, con camino qu va a Benissanet...»

J.P.: «Abans d'arribar a Benissanet hi ha una drecera que va pel riu, per les hortes de Benissanet. A una distància, d'aquí, de 1 km. i 1/2 o 2, hi havia un camí per baix, que ara hi ha dues o tres granges. Allà hi ha un camí que fa cap dins a Benissanet mateix».

BIEN, *partida de*

«illam hereditatem (...) vulgo dicta de Bien terminatam cum hereditate ... et cun flumine Iberi...» (D1)

«...illam hereditatem (...) in partida vulgo dicta de Bien...» (1)

J.M.: «Los Biens. Tocant a Rasquera».

BLORA, partida de

«... In partida vulgo dicta de Blora ...» (D1)

J.M.: «Les Bloses. Estan tocant al poble, baix de la Cova Alta».

J.P.: «Aquí a baix, a la vora del riu, a un quart del poble».

BOBARAL, del

«Item, del Bobaral, que es de una partida del termino que dizen, de las hierbas son del lugar desse Bobaral...» (D4)

BOUERAL, del

«...pot arrendar totes les terres incultes de dit terme fora del Boueral o deuesa, que es, so es, del tancat dels hereus den Pere Ferrer, que antigament era fossar dels moros» (D1).

J.M.: «L'antic cementeri era al Poble Nou, des del Cap de la Vila fins al Garrofer d'Alonso, s'hi han trobat molts ossos.»

CAMÍ

lo camí d'Ablora (D1); camino que va a Benissanet (D2); lo camí dels Cavalls (D1); lo camí de Móra (D1); camí dels obradors (D3); camí general de Tortosa (D2).

CANTARELLERIES, les (D1)

J.M.: «Enmig del poble».

J.P.: «Les Alfareries».

CARREATA, la

«...el campo de Sant Joan, dicho la Carreata» (D2)

«... de Sant Vicente, que afrenta con el oliuar de la Plana y con la mijana del Quart y con la heredad de la Iglesia de Miravet dicha la Carreata» (D2)

CARRER

Carrer Almoja (D3); Carrer de la Badia Vella (D3); Carrer del Banc (D3); Carrer de la Costa del Castell (D3); Carrer de Dalt (D1); Carrer de les Forques (D3); Carrer Llarg (D3); Carrer Llarch (D2); Carrer Major (D3); Carrer de la Palla (D3); Carrer dels Trulls (D3); Carrer de la Vall (D3).

CARROS, lo camí dels

«... la Vinya del Senyor, que affronte ab (...) y a lo camí dels carros» (D1)

«... la heredad dicha la Vinya del Senyor (...) que affrenta con el camino que va a Benissanet y con el camino del carro» (D2)

J.M.: «Passada la Vinya —amunt—, paral·lel al Barranc de Lligallo».

J.P.: «Lo camí que va als Aubals, que passa per la Vinyassa i va cap a les altres finques. Ha de ser este camí dels Aubals».

CASTELL, barranch del

«... una devesa (...) pugant per lo camí dels cavalls, quant son en vista del barranch del castell» (D1)

J.M.: «El que passa pel mig del poble».

J.P.: «És dalt al final del poble vell, antic».

CAVALLS, *lo camí dels*

«... una devesa entorn u alderredor de dit castell, a saber, es: pugant per lo camí dels cavalls quant son en vista del barranch del Castell...» (D1)

J.M.: «Cau lo castell al mig, una banda és lo barranch dels Cavalls i l'altra lo de Costa. Lo camí dels Cavalls va barranquet amunt, se'n va dret a les Valletes. El de l'altra banda és lo barranch del castell».

CHESA, *olivar de*

«... y heredad de Chesa que confronta con el rio de Hebro u y con olivar de la Iglesia y con el termino de Tortosa y con garrigas comunes». (D2)

«... té una devesa en lo dit terme de Miravet, damunt lo olivar de Chesa debes lo Pinell» (D1).

«... una devesa propia sua en olivar molt gran nomenat Chesa, dins lo qual te un moli e, o faedor de fer loli, lo qual affronte de moltes bandes ab lo riu Ebreo (...) y ab les montanyes de cap a cap» (D1).

J.M.: Chesa.

J.P.: «Llinda amb lo riu, tota la circumferència del riu és Chesa. També té bosc. És molt gran Chesa. Més gran (1). Hi deuen haver unes 30 h., lo menos, o quaranta. Potser és tan gran Chesa com tots los Royanos».

(1) Nota: Al dir «més gran», l'informant mira el mapa.

COCOLLA, *la*

«... e, les Sorts del çens, que affronte (...) y ab la heretat den Pere Rosello apellada la Cocolla» (D1)

«... et in partita vulgo dicta la Cocolla terminattam cum (...) la Albasta et cum la Costa del Senyor ...» (D1)

CORA DE FRA CAPELLA, *la*

«... Un altre olivar nomenat la Cora de fra Capella, que affronte ab la riera de llarch a llarch, y ab los censos de Sant Vicent y ab la heretat de la Sabona y ab la Tallada» (D1)

[Cacografia per «Cova»? Vegeu, infra, «Queva»]

COSTA, *la*

«e les Sorts del çens, que affronte... y de altra part ab la Costa, o olivar de la Tallada». (D1)

J.M.: «La Costa o l'Olivar. A partir de la Tallada. Allí hi havia la barca».

COSTA DEL CASTELL, *carrer de la* (D3)

DAMUNT SECHO, *partida*

«... partida dicta Damunt Secho... et cum ila de Abet» (D1)

DEYMUS, *la*

«la heredad o olivar dicha la Deymus...» (D2)

ERES, *partida*

Límits: era Fr. Serres, Joan Pedrola Menor, Guillem Guasqui, Riu Ebre (D3)

J.M.: «Lo Rabal».

ERES DEL SENYOR, *les*

«y laltra nomenada la Alcudia... les quals affronten ab lo riu de Ebro y ab lo camí de Móra y ab les Eres del senyor» (D1)

J.M.: «Lo Rabal».

ESPINÓS, *massia*

«... otra heredad en dicha partida, que confronta con heredad de los herederos de Masia Espinòs... y con la mijana de Ribera». (D2)

FOLIOSA, *partida*

Límits: Dos camins, Simó Guerau, Joan Fortuny (D3)

J.M.: «Les Tolioses».

FORQUES, *carrer de les* (D3)

FOSSAR DELS MOROS, *lo*

«... vocata lo Fossar dels Moros terminattam cum Camino quo... ad villam Gandese...» (D1)

J.M.: «L'antic cementeri era al Poble Nou, des del Cap de la Vila fins al Garrofer d'Alonso; s'hi han trobat molts ossos»

J.P.: «Devant d'on visco jo, al poble nou, al mig del poble»

FOSSAR, *del*

Confessió d'Antoni Maureso f. 27 (D1)

HERAS DE SIGAR

«... el olivar dicho la Alcudia, que confronta con heredad y senya del prior de Miravet, con el rio Hebro, con camino que va a Benissanet y con heras de sigar» (D2)

IGLESIA, *olivar de*

«... heredad de Chesa, que confronta con el rio Hebro y con olivar de la Iglesia y con el termino de Tortosa...» (D2)

J.M.: «L'Aulivar».

IGLESIA DE SANT VISENT, *la*

«... hereditatem ... vulgo dicta lo Potret... et terminatam ab uno ... cum flumini Hiberis et cum hereditate dicta la Iglesia de Sant Visent...» (D1)

ILLA

Illa d'Abet (D1); Ysla de San Vicente (D4); Insula dicta de Pitxó (D5).

LLARCH, *carrer* (D2)

LLARG, *carrer* (D3)

LLOSA, *la*

«... Prenafeyta terminattam cum hereditate dicta de la Llosa» (D1)

J.M.: «Les Lloses»: «Un cop s'acaben les Pernafeites, entren les Lloses»

J.P.: «Encabat de les Pernafeites».

MAJOR, *carrer* (D3)

MENSALY, *vila*

«ni als regidors de dita vila de Miravet, ni a altre persona alguna ser i haver estat sempre dita vila Mensaly» (D5) Lletra 189 - any 1741

[Nota: Vil·la vulgarment dita de Pitxó]

MERCADER, *lo abeurador de*

«una heretat dita les Vinyes dels Mallols, ... la qual dita heretat afronte de una part ab lo abeurador de Mercader, camí migensant,...» (D1)

MIJANA, *la*

Vegeu: Alt (de), Arriba (de), Quart (del), Quarto (del), Ribera (de la), Sant Vicent (de).

MOLÍ SALAT, *lo*

«illars domos ... in parte vulgo dicta devant lo Moli Salat» (D1)

J.M.: «Al poble, a les escoles, lo Molí Vell»

J.P.: «Al poble, a baix al riu. La casa que va comprar la suïssa. Des de les escales, que hi ha més amunt, fins a la casa».

NUESTRA SENYORA, *el campo de*

«el campo de Nuestra Senyora, dicho el Potret» (D2)

OBRADORS, *camí dels*

Objecte declarat: forn i pati

Límits: dit camí i cementiri (D3)

J.P.: «Pot ser lo camí del cementiri»

OBRADORS, *partida* (D3)

PAJAR, *el*

«... y un pedacito de tierra que se llama el Pajar» (D4)

PLANA, *la*

«una heretat o olivar dicha la Plana, que afronta con la riera y con el termino de Ginestar y con la hermita o heredad de Sant Vicente» (D2)

«toda aquella heredad (...) de Sant Vicente, que afronta con el olivar de la Plana y con la mijana del Quart ...» (D2)

J.M.: «Es lo pla de dalt d'una sèrie de finques, tocant a Ginestar».

J.P.: «Damunt la Riera. Com és un nom antic s'ha de referir a una extensió de terreny plana. A l'altre costat de Sant Vicent, jo suposo que ha de ser això».

PLANA DE SANT VICENT, *la*

«... un altre olivar nomenat la Plana de Sant Vicent, ab una capella sots invocació de Sant Vicent.» (D1)

J.M.: «L'ermita de Sant Vicent».

POTRET, *lo/el*

«... el campo de Nuestra Senyora, dicho el Potret...» (D2)

«... hereditatem (...) vulgo dictam lo Potret et terminatam ab uno (...) cum flumino Hiberis et cum hereditate dicta la Iglesia de Sant Visent ...» (D1)

PITXÓ, *insula*

«spectant in termino de Miravet, seu potius in Insula (...) Pitxó...» (D5) n. 250 - any 1742

«... supra memoratam Insulam vulgaritèr (...) de Pitxò sitam esse in termino de Miravet» (D5) n. 250

J.M.: «Illa de Putxó».

PITXÓ, *vila*

«... li espectan y han espectat en la vila y terme de Miravet, (...), y en especial (...) y fer com de cosa propia de la vila vulgarment anomenada de Pitxó ...»

«... y en particular de la llibertat de percibir tota y qualsevol especie de fruits que se cullen en dita Vila de Pitxò...» (D5) n. 189 - any 1741

PRENAFEYTA, *partida de*

«... et in partita vulgo dicta de Prenafeyta terminattam cum hereditate dicta de la Llosa et (...) et cum termino ville del Pinell» (D1)

[Nota: Al Cadastre de Rústica es troba escrit de diferents formes: Pernafeites, Pamafeites, Parmafeites, i Permafeites.]

J.P.: «Unes finques que hi ha tres Km. del poble».

QUART, *del*

«... otra heredad en dicho termino, en la partida dicha del Quart, (...), que confronta con la mijana de Arriba y con la mijana de la Ribera y con el rio ...» (D2)

QUARTO, *la mijana del*

«... otra heredad de olivar dicha la Talada, la qual confronta con heredad de Sant Vicente, con la mijana del Quarto, con los montes comunes...» (D2)

QUART, *la mijana del*

«... de Sant Vicente, que afrenta con el olivar de la Plana y con la mijana del Quart y con la heredad de la Iglesia de Miravet dicha la Carreata» (D2)

QUERETA, *la*

«... otra heredad en dicho termino de Miravet, en la partida dicha de la Quereta...» (D2)

QUEVA DE FRIA CAPELLA, *el olivar de la*

«dos olivos que tiene la senyoria: el uno se llama el olivar de San Vicente, el otro el olivar de la Queva de Fria Capella, y los dos estan juntos al lado del otro...» (D4)

[Deu ser cacografia per «Frai», «Fra». Vegeu, supra, «Cora de F.C.»]

RIBÉ, *Partida de lo*

«... in partita vulgo dicta lo Ribé terminattam cum hereditate Micahellis Llop...» (D1)

J.M.: «On estan les eres, a l'Arrabal, lo Ribé era de dalt les eres a baix al riu».

RIBERA, *la mijana de la*

«... en la partida dicha del Quart (...) que confronta con la mijana de Arriba y con la mijana de la Ribera.» (D2)